

UCHWAŁA NR XXXIX/424/13
RADY MIEJSKIEJ W CHOJNICACH
z dnia 16 grudnia 2013r.

w sprawie przyjęcia Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2018.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15, ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity: Dz.U. z 2013r. poz. 594, poz. 645 i poz. 1318) w związku z art. 110 ust 10 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity: Dz.U. z 2013r. poz. 182 i poz. 509), art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. Nr 180, poz. 1493; z 2009r. Nr 206, poz. 1589; z 2010r. Nr 28, poz. 146 i Nr 125, poz. 842 oraz z 2011r. Nr 149, poz. 887), uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2018, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Chojnice

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący
Rady Miejskiej

Mirosław Janowski

**PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY
W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR
PRZEMOCY W RODZINIE NA TERENIE
MIASTA CHOJNICE
NA LATA 2014 – 2018**

I. WPROWADZENIE

Zgodnie z art.6 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005r. Nr 180 poz. 1493 z późn. zm.) do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym:

- 1) opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- 2) prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
- 3) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- 4) tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Głównym celem Programu jest **przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz zwiększenie skuteczności pomocy dla rodzin, w których ten problem występuje**. Cele operacyjne oraz zadania Programu mają charakter profilaktyczny (np. promowanie, propagowanie zachowań alternatywnych wobec przemocy), edukacyjny (np. upowszechnianie wiedzy na temat przemocy, jej negatywnych skutków, kształtowanie właściwych postaw, w tym braku akceptacji dla przemocy), pomocowy (np. specjalistyczne poradnictwo, działania terapeutyczne, korekcyjno-edukacyjne, informowanie o możliwościach i miejscach uzyskania pomocy) oraz wspierający (np. wsparcie merytoryczne i praktyczne służb pomocowych, wzmocnianie i aktywizowanie instytucji i organizacji, rozwój instytucjonalny, współpraca i wymiana doświadczeń). Program określa działania ukierunkowane na ochronę ofiar przemocy oraz korygowanie agresywnych zachowań.

Rodzina jako najbardziej podstawowe środowisko funkcjonowania człowieka jest miejscem o fundamentalnym znaczeniu dla kształtowania się wzorców wartości, poglądów i sposobu życia, dlatego też ogromne znaczenie ma jej prawidłowe funkcjonowanie. Każdy błąd rodziców oraz każda nieprawidłowość występująca w relacjach rodzinnych z całą pewnością musi wywrzeć wpływ na funkcjonowanie jej członków.

Od kilku lat w Polsce coraz częściej używa się terminu „przemoc w rodzinie” lub „przemoc domowa”. W poszukiwaniu skutecznych form przeciwdziałania przemocy w rodzinie i pomagania jej ofiarom angażuje się coraz więcej instytucji. Powstają ośrodki i programy skierowane bezpośrednio do ofiar. Tak zintensyfikowane działania w związku ze swoją specyfiką wymagają planowania w kontekście lokalnie występujących problemów i uwarunkowań, które będą wyznacznikiem dla inicjatyw podejmowanych w środowisku.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2018 to dokument, który ma być narzędziem aktywnego, racjonalnego realizowania polityki w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Dokument ten ma być nie tyle formalnym spełnieniem oczekiwań ustawodawcy, lecz raczej przyczynkiem do jeszcze lepszego rozpoznania problemu społecznego i do wytyczenia kierunków, wskazania rekomendowanych form działania dzisiaj i w najbliższych latach. Złożona istota problemu wymaga dobrze skoordynowanej i przemyślanej strategii, której realizatorami muszą być wszystkie instytucje społeczne naszego miasta działające w obszarze przemocy. Tylko wtedy można liczyć na zmianę.

II. CHARAKTERYSTYKA ORAZ DIAGNOZA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE.

1.1 Definicja problemu przemocy.

Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, jako przemoc należy rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność,

w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

W literaturze dotyczącej problemu przemocy można wyróżnić następujące rodzaje tego zjawiska:

- 1) przemoc fizyczna - popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką i pięściami, bicie przedmiotami, ciskanie w kogoś przedmiotami, parzenie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, porzucanie w niebezpiecznej okolicy, nieudzielenie koniecznej pomocy itp.;
- 2) przemoc psychiczna - wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez odmowę uczuć, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna (kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami), domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu i pożywienia, degradacja werbalna (wyzywanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie), stosowanie gróźb itp.;
- 3) przemoc seksualna - wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia seksualnego, krytyka zachowań seksualnych kobiety itp.;
- 4) przemoc ekonomiczna - odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, niezaspokajanie podstawowych, materialnych potrzeb rodziny itp.

Każdą z wyżej wymienionych form przemocy cechuje cykl składający się z trzech faz:

- 1) faza narastania napięcia - w tej fazie wyraźnie odczuwalny jest wzrost napięcia pomiędzy partnerami, narastają sytuacje konfliktowe.
Przyczyny zazwyczaj tkwią poza rodziną. W większości przypadków są to drobne nieporozumienia powodujące dalszy wzrost napięcia.
Zaczyna pojawiać się agresja;
- 2) faza gwałtownej przemocy - w trakcie tej fazy następuje wybuch agresji, sprawca przemienia się w kata. Wybuch często jest nieadekwatny do przyczyny, którą podaje sprawca (dokonuje szkód psychicznych, fizycznych, niszczy sprzęty nie zwracając uwagi na krzywdę innych);
- 3) faza miodowego miesiąca – czas skruchy – okazywania troski i miłości. Sprawca próbuje załagodzić sytuację, przeprasza, obiecuje poprawę, staje się uczynny i miły.

Interwencja najczęściej następuje w fazie gwałtownej przemocy. Ofiary w afekcie decydują się wezwać pomoc i złożyć zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa znęcania się nad rodziną.

Faza miodowego miesiąca ma niezwykle silny wpływ na pozostawanie osoby jej doznającej w krzywdzącym związku. To w tej fazie rodzą się złudne nadzieje, że sprawca się zmieni. Faza ta jednak mija i przechodzi w fazę narastania napięcia.

Prawdziwym zagrożeniem jakie niesie ze sobą ta faza jest fakt, że przemoc w następnym cyklu jest jeszcze gwałtowniejsza.

Po pewnym czasie faza miodowego miesiąca zanika całkowicie i pozostają tylko dwie fazy – faza narastania napięcia oraz gwałtownej przemocy.

1.2 Teorie wyjaśniające przyczyny przemocy:

- 1) Normy społeczne i kulturowe

Przemoc w rodzinie jest skutkiem wielowiekowego, społecznego przyzwolenia na krzywdzenie osób najbliższych, w szczególności kobiet i dzieci. W wielu środowiskach akceptuje się bicie, stosowanie kar cielesnych i panuje przekonanie o dominującej roli mężczyzny w rodzinie. Ponadto silne przekonanie, że wszystko, co się dzieje w rodzinie należy do sfery prywatności, z jednej strony wywołuje poczucie bezkarności osoby stosującej przemoc i bezradności osoby jej doświadczającej, a z drugiej – nasila niechęć innych osób do ingerowania w „cudze sprawy rodzinne”. W środowiskach charakteryzujących się dużą społeczną akceptacją przemocy, osoby doświadczające przemocy rzadko mogą liczyć na pomoc i wsparcie osób spoza rodziny, z kolei stosujący przemoc nie muszą obawiać się

zewnątrznych nacisków na zmianę zachowań wobec najbliższych. Badania pokazują, że przemoc wobec członków rodziny jest społecznie bardziej akceptowana i tolerowana, niż stosowanie jej wobec obcych.

2) Dziedziczenie wzorca przemocy

Przemoc bywa przekazywana z pokolenia na pokolenie. Dzieci wychowujące się w rodzinach, w których krzywdzi się bliskich, przyswajają sobie zachowania dorosłych, których są świadkami lub których doświadczają. Uczą się, że przemoc to najlepszy i najbardziej skuteczny sposób rozwiązywania konfliktów. Jednak uczeniu się i naśladowaniu podlega jedynie pewien rodzaj agresywnej relacji, a nie konkretne zachowanie, np. bicie w określony sposób lub określonym narzędziem.

3) Uzależnienie i nadużywanie alkoholu

Badania dowodzą, że większość osób dokonujących przestępstw przy użyciu przemocy jest pod wpływem środków odurzających (alkoholu i narkotyków). Także wiele osób stosujących przemoc domową krzywdząc swoich najbliższych, znajduje się pod wpływem alkoholu. Osłabia on kontrolę własnych zachowań, zwiększa prawdopodobieństwo reagowania złością i gniewem na trudności i niepowodzenia życiowe, zaburza ocenę sytuacji i może powodować błędną interpretację zachowań innych osób. Uzależnienie od alkoholu nie zwalnia z odpowiedzialności za popełnione czyny, mimo że osoby stosujące przemoc często wykorzystują fakt bycia nietrzeźwym jako usprawiedliwienie swojego zachowania. Około 60% pacjentów leczenia odwykowego przyznaje, że ma problemy związane z przemocą wobec najbliższych. Warto jednak podkreślić, że nadużywanie alkoholu nie jest ani koniecznym, ani wystarczającym warunkiem stosowania przemocy. Obecny stan badań wskazuje na to, że nie ma związku przyczynowo-skutkowego między przemocą a alkoholem, ale można mówić o współwystępowaniu tych zjawisk.

4) Środowisko społeczne

Istotnym czynnikiem sprzyjającym występowaniu przemocy jest stres związany z aktualną sytuacją socjalno-ekonomiczną rodziny. Bezrobocie, problemy finansowe, mieszkaniowe czy zdrowotne, a także nawarstwianie się różnych problemów, może wywoływać frustrację. To z kolei może sprzyjać pojawieniu się przemocy w rodzinie. (W badaniach przeprowadzonych przez CBOS w 2005 r. Polacy wskazują brak pieniędzy jako główną przyczynę konfliktów w domu). Osamotnienie rodziny znajdującej się w trudnej sytuacji życiowej, izolacja, brak wsparcia z zewnątrz – osobistego lub instytucjonalnego – w sposób znaczący może wpływać na nasilenie zachowań związanych z przemocą.

Problem przemocy domowej dotyka osób różnej płci i wieku, pochodzących ze wszystkich warstw społecznych. Najczęściej osobami doświadczającymi przemocy są dzieci, osoby okresowo lub trwale niepełnosprawne ze względu na starość czy chorobę, a także kobiety – mimo tego, że ich zależność od innych nie jest tak oczywista, jak w przypadku dziecka czy osoby niepełnosprawnej. Stosowaniu przemocy towarzyszy często uzależnienie od alkoholu. W związku z tym należy zwrócić uwagę na fakt, iż osoby doświadczające przemocy to często osoby współuzależnione, a także osoby pijące alkohol w sposób szkodliwy, wobec których przemoc zaczyna być stosowana w trakcie wspólnego używania alkoholu.

1.3 Skutki przemocy w rodzinie

Przemoc w rodzinie, jest doświadczeniem traumatycznym, którego skutkiem są zarówno bezpośrednie szkody na zdrowiu psychicznym i fizycznym, jak i poważne, długotrwałe problemy ujawniające się w życiu dorosłym, jako konsekwencje przemocy doświadczanej w dzieciństwie.

1) Konsekwencje doświadczania przemocy przez osoby dorosłe

U osób poddawanych długotrwałej przemocy występują poważne problemy fizyczne i emocjonalne. Do najczęstszych objawów będących skutkami przemocy należą: poważne obrażenia ciała, wzrost częstości chorób somatycznych związanych ze stresem (bólę gło-

wy, żołądka, w krzyżu lub w stawach oraz inne dolegliwości), przygnębienie, smutek, obojętność, popadanie w depresję, niepokój, niekontrolowane wybuchy płaczu, śmiechu czy agresji, zmienność nastrojów, decyzji, niepewność, stany lękowe, w tym lęk przed bliskością, nieufność, poczucie zagrożenia, niska samoocena, kłopoty z zasypianiem, koszmary nocne, kłopoty z koncentracją, zwiększone spożycie środków psychoaktywnych, zaprzeczanie, obwinianie się, bezradność, adaptacja do przemocy. Ofiary często zachowują się niezrozumiale, niejednokrotnie zmieniają zdanie i wycofują zawiadomienie o przestępstwie, bronią sprawcy. Zachowania te są w psychologii tłumaczone najczęściej występowaniem: wyuczonej **bezradności**, **zjawiska „prania mózgu”** czy **stresu pourazowego**. Wycofanie się z aktywnych działań służących zmianie sytuacji i wyjściu z przemocy może wynikać z przekonania o bezskuteczności działań, popartego wcześniejszymi doświadczeniami. Bierność i rezygnacja są również często wynikiem technik manipulacyjnych, jakim ofiara była poddawana ze strony sprawcy, technik mających utrwalić w niej niską samoocenę i wzbudzić poczucie winy.

2) **Konsekwencje doświadczania przemocy przez dzieci**

Na szczególnie poważne konsekwencje zachowań przemocowych narażone są dzieci. Często są one bezpośrednimi ofiarami lub/i świadkami przemocy w rodzinie. Obok obrażeń cielesnych przemoc domowa powoduje, że dziecko żyje w poczuciu ciągłego strachu i zagrożenia, pozbawione miłości, zaufania i bezpieczeństwa. Niezaspokojenie tych podstawowych potrzeb wpływa na dalszy rozwój dziecka i jest przyczyną wielu schorzeń psychosomatycznych. Dzieci będące ofiarami wykorzystywania seksualnego wykazują wysoki poziom depresji, poczucie osamotnienia, myśli samobójcze, zaburzenia snu, nadpobudliwość, agresję, obniżenie samooceny i poczucie bezwartościowości. Maltretowanie psychiczne niekorzystnie wpływa na rozwój dzieci. Może prowadzić do nieprzystosowania interpersonalnego (brak poczucia bezpieczeństwa, niski poziom kompetencji społecznych, trudności w kontaktach z rówieśnikami), deficytów intelektualnych (deficyty w zakresie możliwości poznawczych, rozwiązywaniu konfliktów i kreatywności), problemów afektywno-behawioralnych (agresja, samoponiżanie, lęk, wstyd i poczucie winy, wrogość i gniew, pesymizm i negatywizm). Skutki przemocy pojawiające się podczas trwania zachowań przemocowych są zaledwie początkiem destrukcyjnego wpływu przemocy domowej. Konsekwencje przemocy ujawniają się często również po długim czasie, kiedy dziecko dorasta, lub w jego dorosłym życiu. Odroczone skutki przemocy objawiają się w postaci różnych form niedostosowania społecznego. Trudności w nauce, wagarowanie, ucieczki z domu, udział w nieformalnych młodzieżowych grupach przestępczych, wysoki poziom agresji, nadużywanie alkoholu, branie narkotyków to tylko niektóre ze sposobów ucieczki od problemu przemocy w rodzinie. Ofiary przemocy, zwłaszcza seksualnej, mają problemy z nawiązaniem i utrzymaniem satysfakcjonujących relacji z innymi osobami. Doświadczanie przemocy w dzieciństwie podwyższa ryzyko, że krzywdzone dzieci same staną się krzywdzącymi rodzicami.

2.1 **Diagnoza problemu**

Rozpoznanie skali zjawiska, opierając się wyłącznie na danych statystycznych ośrodka pomocy, Policji, czy innych instytucji zaangażowanych w rozwiązywanie problemu przemocy domowej nie daje pełnego zobrazowania skali zjawiska.

Często przemoc nie wychodzi poza próg domu. Osoby będące ofiarami przemocy nie szukają pomocy wśród innych osób czy też instytucji z różnych powodów.

Najczęściej występujące to:

- 1) lęk przed zemstą ze strony partnera, zagrożenie śmiercią lub śmiercią dzieci, jeśli prawda o przemocy wyjdzie na jaw;
- 2) uczucie wstydu i upokorzenia, obawa przed opinią otoczenia;
- 3) poczucie winy ofiary myślącej, że gdyby była lepsza dla sprawcy, ataki agresji nie występowałyby;

- 4) niska samoocena ofiary, postrzeganie siebie jako osoby nie zasługującej na żadną pomoc, która sama zapracowała na swój los;
- 5) zależność finansowa od partnera, który często jest jedynym żywicielem rodziny;
- 6) brak wiary we własne siły, przekonanie ofiary, że nie będzie w stanie sama utrzymać dzieci;
- 7) ofiara wierzy, że skutki przemocy są zbyt małe, by komukolwiek o tym mówić;
- 8) ofiara żyje nadzieją, że przemoc była incydentalna, a sam partner zmieni się na lepsze;
- 9) uważanie, że przemoc jest sprawą rodzinną i nie można liczyć na pomoc z zewnątrz;
- 10) utrata wiary w jakąkolwiek pomoc;
- 11) ofiara mogła szukać pomocy, ale okazała się ona mało skuteczna;
- 12) ofiara chce utrzymać małżeństwo nawet za cenę cierpienia, ze względu na wartości religijne lub tradycje kulturowe.

2.2 Procedura postępowania w przypadku przemocy w rodzinie

Dnia 1 sierpnia 2010 weszła w życie nowelizacja ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. Nr 125, poz 842), która zobowiązuje samorządy do tworzenia Gminnego Systemu Przeciwdziałania Przemocy w tym:

- opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
- prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą,
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia,
- tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

W związku z tym konieczna jest konsolidacja działań instytucjonalnych realizowanych przez wszystkie podmioty działające w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Wiąże się to ze współpracą, sprawniejszym i szybszym przepływem informacji, podejmowaniem wspólnych, interdyscyplinarnych działań oraz fachowym i profesjonalnym poradnictwem i profilaktyką.

W związku z powyższym w mieście Chojnice zarządzeniem Burmistrza Miasta Nr 48/11 z dnia 01 czerwca 2011r. w sprawie powołania **Zespołu Interdyscyplinarnego w Chojnicach** określono skład zespołu, w którego wchodzi 19 osób - przedstawiciele instytucji współdziałających w obszarze przemocy.

Skład Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

Skład zespołu interdyscyplinarnego - przedstawiciele	Ilość osób
Jednostek org. pomocy społecznej	3
GKRPA	2
Policji	2
Oświaty	2
Ochrony zdrowia	1
Org. pozarządowych	1
Kuratorzy sądowi	3
Inni	5

Osoby wchodzące w skład zespołu współpracują ze sobą w sposób skoordynowany podczas posiedzeń Zespołu, zapewniając skuteczne reagowanie na problemy związane ze zjawiskiem przemocy w rodzinie. Przez problem należy rozumieć każdą trudną sytuację osoby lub rodziny, której rozwiązanie wykracza poza kompetencje jednej instytucji i wymaga zaangażowania innych podmiotów.

Funkcjonowanie Zespołu polega głównie na współdziałaniu z wykorzystaniem posiadanych kompetencji i uprawnień wynikających z ustaw, regulaminów, w oparciu o instrumenty przewidziane prawem i posiadane środki finansowe. Działania Zespołu koncentrują się na diagno-

zowaniu problemu, inicjowaniu interwencji oraz opracowywaniu i realizacji planu pomocy w indywidualnych przypadkach. Zasadniczą formą działania jest ukierunkowanie ofiar na podjęcia konkretnych kroków w celu wyjścia z kryzysu, wzmocnienia, podniesienia własnej wartości i uświadomienia, że nie można biernie poddawać się upokorzeniu.

Działania przedstawicieli powyższych instytucji i organizacji –zgodnie z ustawą –opiera się na procedurze Niebieskie Karty. Pomimo faktu, iż ustawa obowiązuje od 1 sierpnia 2010 r. rozporządzenie w sprawie procedury "Niebieskie Karty" oraz wzorów formularzy "Niebieska Karta z dnia 13 września 2011r. (Dz. U. z 2011r. Nr 209, poz. 1245).

Na podstawie rozporządzenia prawo do sporządzenia Niebieskiej Karty A -formularza inicjującego postępowanie - zyskali przedstawiciele oświaty, służby zdrowia i gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych.

Przed wejściem w życie rozporządzenia uprawnieni do zakładania Niebieskich Kart byli wyłącznie przedstawiciele ośrodka pomocy społecznej i Policji.

Po sporządzeniu Niebieskiej Karty –A osoba wypełniająca przekazuje niezwłocznie formularz przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego.

Dalsze działania podejmowane są w ramach Zespołu.

Reasumując powyższe, niezależnie od tego, do której instytucji zgłosi się ofiara przemocy, sprawa zostanie przekazana do Gminnego Zespołu ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, w funkcjonowanie którego zaangażowane są wszystkie służby.

2.3 Procedura postępowania w przypadku krzywdzenia dziecka

Krzywdzenie dziecka to każde zamierzone lub niezamierzone działanie osoby dorosłej, które ujemnie wpływa na rozwój fizyczny lub psychiczny dziecka (definicja WHO).

Zawsze pierwszym obowiązkiem osoby, która dowiaduje się, że dziecko jest krzywdzone jest zatrzymanie krzywdzenia. Interwencja prawna w sytuacji krzywdzenia dziecka rozumiana jest jako powiadomienie odpowiednich instytucji: policji, prokuratury, sądu rodzinnego i nieletnich o przestępstwie lub zagrożeniu dobra dziecka, w celu podjęcia przez te instytucje działań w ramach swoich obowiązków służbowych. Działania te zapobiegają krzywdzeniu dziecka, spowodują wyciągnięcie odpowiedzialności w stosunku do sprawcy i wesprą dziecko i rodzinę w sytuacji kryzysu.

Rolę i zadania nauczycieli oraz szkolnych specjalistów w zakresie udzielania pomocy dziecku określa ustawa z dnia 7 września 1991 roku o systemie oświaty (tekst jednolity Dz. U. z 2004 roku Nr 256, poz. 2572 z późn. zm), ustawa Karta Nauczyciela, rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2011r. Nr 209, poz. 1245), jak też Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach. Odpowiedzialność nauczycieli, wychowawców, innych pracowników pedagogicznych oraz pracowników nie będących nauczycielami za pomoc dzieciom krzywdzonym wynika również z innych przepisów prawa, m.in. Kodeksu postępowania karnego – art. 304, Kodeksu karnego – art.162, ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, art. 12, Kodeksu postępowania cywilnego – art. 572, Konwencji o Prawach Dziecka.

Na mocy rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie procedury „**Niebieskiej Karty**” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” dyrektor, nauczyciel-wychowawca lub pedagog szkolny – jako przedstawiciel oświaty – może wszcząć procedurę przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta – A” i w ciągu 7 dni przekazać go przewodniczącemu Zespołu Interdyscyplinarnego. W przypadku podejrzenia stosowania przemocy w rodzinie wobec dziecka, czynności podejmowane i realizowane w ramach procedury przeprowadzić należy w obecności rodzica, opiekuna prawnego lub faktycznego. Jeżeli osobą, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie wobec dziecka, jest któraś z tych osób, to działania z udziałem dziecka przeprowadza się w obecności osoby mu najbliższej i pełnoletniej oraz – w miarę możliwości – w obecności psychologa. Formularz powinien być wypełniony pod-

czas rozmowy z osobą dotkniętą przemocą w rodzinie. Rozmowa taka może odbyć się w placówce oświatowej lub w miejscu pobytu tej osoby.

III. ANALIZA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE NA TERENIE MIASTA CHOJNICE

1.1 Zjawisko przemocy w rodzinie na podstawie analizy danych Ośrodka Pomocy Społecznej

Liczba osób korzystających ze świadczeń OPS z powodu przemocy w rodzinie w stosunku do liczby wszystkich osób korzystających ze świadczeń OPS

Rok	Liczba osób korzystających ze świadczeń OPS	Liczba osób korzystających ze świadczeń OPS z powodu przemocy w rodzinie
2012	1. liczba rodzin- 1.594 2. liczba osób w rodzinie- 3.981	1. liczba rodzin - 56 2. liczba osób w rodzinie-197
I- X 2013	1. liczba rodzin- 1.530 2. liczba osób w rodzinie- 3.951	1. liczba rodzin - 30 2. liczba osób w rodzinie- 89

Rodzaje przemocy w rodzinie doznawanej przez osoby korzystające ze świadczeń OPS z powodu przemocy w rodzinie

Rok	Liczba osób doznających przemocy korzystających ze świadczeń OPS z powodu przemocy w rodzinie ze względu na rodzaj przemocy				
	fizycznej	psychicznej	ekonomicznej	seksualnej	w formie zaniedbania
2012	56	56	4	0	4
I-X 2013	30	30	1	0	2

Liczba osób doznających przemocy w rodzinie korzystających ze świadczeń OPS z powodu przemocy w rodzinie

Rok	Liczba osób doznających przemocy w rodzinie, korzystających ze świadczeń OPS z powodu przemocy w rodzinie		
	Kobiety	Mężczyźni	Dzieci(osoby do 18 r. ż.)
2012	49	7	61 dzieci w rodzinach
I-X 2013	30	0	23 dzieci w rodzinach

1.2 Zjawisko przemocy w rodzinie na podstawie analizy danych Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

Liczba niebieskich kart, które wpłynęły do Zespołu Interdyscyplinarnego

Dane dotyczące procedury Niebieskiej Karty		Ilość NK	
Liczba Niebieskich Kart A		2012r.	2013r
Razem		56	30
W tym sporządzonych przez:	Pomoc społeczną	5	6
	Policję	49	23
	Oświatę	2	1
	Służbę zdrowia	0	0
	MKRPA	0	0

Liczba osób stosujących przemoc w rodzinie

Rok	Liczba osób stosujących przemoc w rodzinie			
	Kobiety	Mężczyźni	Dzieci(osoby do 18 r. ż.)	Osoby uzależnione od alkoholu
2012	1	55	0	47
I- X 2013	0	29	1	23

Liczba zakończonej procedury Niebieskiej Karty

Liczba zakończonych przez Zespół Interdyscyplinarny procedur „Niebieska Karta”		2012r	2013r
Ogółem		28	32
w tym, na skutek:	ustania przemocy w rodzinie	17	20
	zrealizowania indywidualnego planu pomocy	11	11
	nie potwierdzenia faktu przemocy w rodzinie	0	1

1.3 Zjawisko przemocy w rodzinie na podstawie analizy danych policji i prokuratury

- 1) Liczba osób stosujących przemoc w rodzinie wobec których wszczęto postępowanie z art.207 kk przez Policję:

Rok 2012

wszczęto – 44 postępowania,
skierowano do Prokuratury - 23 akty oskarżenia,
z braku przesłanek umorzono - 21 spraw

Rok 2013

wszczęto – 17 postępowań,
skierowano do Prokuratury - 6 aktów oskarżenia,
z braku przesłanek umorzono - 11 spraw

- 2) Liczba osób stosujących przemoc w rodzinie wobec których wszczęto postępowanie z art.207 kk przez Prokuraturę:

Rok 2012

do prokuratury wpłynęło - 246 spraw,
umorzono postępowania z uwagi na brak znamion popełnienia przestępstwa w 63 sprawach,
skierowano do Sądu aktem oskarżenia - 47 spraw
zakończono wyrokiem skazującym - 40 spraw

Rok 2013- do 31.10.2013r.

do prokuratury wpłynęło -57 spraw,
umorzono postępowania z uwagi na brak znamion popełnienia przestępstwa w 29 sprawach,
skierowano do Sądu aktem oskarżenia - 16 spraw
zakończono wyrokiem skazującym - 23 sprawy

1.4 Zjawisko przemocy w rodzinie na podstawie analizy danych Ośrodka Profilaktyki Rodzinnej w Chojnicach

Przemoc w rodzinie oraz jej skutki znajdują także odzwierciedlenie w statystykach pomocy udzielanej przez **Ośrodek Profilaktyki Rodzinnej** i prezentują się następująco:

Specjalista	Ilość porad 2011 rok	Ilość porad 2012 rok	Ilość porad do 31.10.2013r.
Prawnik	535	585	445
Osoby realizujące program dla sprawców	40	25	124
Terapeuta uzależnień	315	359	217
Psycholog	216	201	76
Specjalista ds. przemocy w rodzinie	376	206	93

Z pomocy interwencyjnej w formie umieszczenia w Hotelu dla Ofiar przemocy skorzystało:

Rok 2012- **28 osób (11 kobiet i 17 dzieci)**

Rok 2013- **24 osoby (9 kobiet i 15 dzieci)**

Na podstawie analizy danych z poszczególnych instytucji działających w tym obszarze wnioskuje się, że zjawisko przemocy w kolejnych latach występuje na zbliżonym poziomie. Działania podejmowane w ramach Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych przynoszą spodziewane efekty, o czym świadczy ilość zakończonych „Niebieskich Kart” z uwagi na zaprzestanie stosowania przemocy i zrealizowania indywidualnego planu pomocy. Poprzez działania edukacyjno-korekcyjne i udział w zajęciach terapeutycznych osoby doświadczające przemocy są umocnione w podejmowaniu indywidualnych działań, pozyskują wiedzę o przysługujących im prawach i nie wstydzą się wołać o pomoc. Osoby stosujące przemoc podjęły działania poprzez udział w programie dla sprawców, co skutkowało zaprzestaniem stosowania przemocy i poprawą sytuacji w rodzinie.

„Niebieskie Karty”, które zostały zakończone przez Zespół Interdyscyplinarny nie zostały w żadnym przypadku wznowione, w rodzinie nie było żadnych interwencji Policji, ofiary nie zgłosiły się ponownie. W związku z czym można uznać, że problem został rozwiązany.

Propagowanie wśród społeczności lokalnej informacji o szkodliwości zjawiska przemocy oraz możliwości otrzymania pomocy przynosi pożądane efekty, gdyż w latach 2012-2013 zarejestrowano łącznie 11 przypadków zgłoszenia się osób doświadczających przemocy za nim doszło do interwencji policji.

IV. ZAŁOŻENIA PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE

W związku z powszechnością występowania zjawiska przemocy w rodzinie ustawodawca wprowadził uregulowania prawne mające na celu przeciwdziałanie temu zjawisku oraz wyznaczył obszary i konkretne działania, które winny podejmować instytucje w ramach przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Podstawy prawne:

- ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku (tekst jednolity: Dz.U. z 2013 roku, poz. 182 ze zm.),
- ustawa z dnia 26 października 2013 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jednolity: Dz. U z 2012 roku, poz. 1356 ze zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2005 roku, Nr 180, poz. 1493 ze zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2012 roku, poz. 124 ze zm.),
- ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (tekst jednolity: Dz.U z 2013 roku, poz. 594 ze zm.),
- ustawa z dnia 10 czerwca 2010 roku o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 125, poz. 842)
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r w sprawie procedury „Niebieska Karta” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2011 roku Nr 209, poz. 1245).

Wymienione powyżej akty prawne nakładają na miasto i jego organy obowiązek stworzenia programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Określają też zadania jakie ma podejmować miasto oraz jego organy co do:

- 1) poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego;
- 2) interwencji kryzysowej i wsparcia;
- 3) ochrony przed dalszym krzywdzeniem, przez uniemożliwienie osobom stosującym przemoc korzystania ze wspólnie zajmowanego z innymi członkami rodziny mieszkania oraz zakazanie kontaktowania się i zbliżania się do osoby pokrzywdzonej;
- 4) zapewnienia osobie dotkniętej przemocą w rodzinie bezpiecznego schronienia w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;
- 5) badania lekarskiego w celu ustalenia przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie oraz wydania zaświadczenia lekarskiego w tym przedmiocie;
- 6) zapewnienia osobie dotkniętej przemocą w rodzinie, która nie ma tytułu prawnego do zajmowanego wspólnie ze sprawcą przemocy lokalu, pomocy w uzyskaniu mieszkania.

V. CELE PROGRAMU

Cel główny:

Stworzenie oraz wdrożenie ujednoczonego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Cele szczegółowe:

- 1) Podniesienie poziomu wiedzy i świadomości występowania problemu przemocy w rodzinie jako czynu zabronionego i ściganego z mocy prawa przestępstwa wobec osób doświadczających przemocy, instytucji podejmujących działania pomocowe oraz społeczności lokalnej.

Działania podejmowane w ramach realizacji celu:

- stałe i systematyczne podnoszenie świadomości i wiedzy na temat przemocy w rodzinie oraz sposobach i możliwościach przeciwdziałania ze szczególnym uwzględnieniem akcji informacyjnych skierowanych do osób i instytucji zajmujących się problemem przemocy i ogółu społeczeństwa poprzez rozpropagowanie ulotek, plakatów lub akcji medialnych z wykorzystaniem lokalnych mediów
- organizacja i przeprowadzenie szeroko zakrojonych akcji podnoszących świadomość występowania problemu wśród ofiar, potencjalnych ofiar oraz sprawców.
- przygotowanie jasnych i przejrzystych procedur postępowania zarówno dla ofiar jak i instytucji pomocowych.

- 2) Zwiększenie dostępności i maksymalne dostosowanie do lokalnych potrzeb oferty pomocowej skierowanej w szczególności do ofiar przemocy w rodzinie.

Działania podejmowane w ramach realizacji celu:

- wypracowanie procedur umożliwiających szybki dostęp do pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie
- udzielanie profesjonalnej i rzetelnej pomocy ofiarom
- dostosowanie procedur obowiązujących w instytucjach pomocowych do lokalnych potrzeb w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz pomocy ofiarom
- aktywna praca ze sprawcami przemocy

- 3) Współpraca w ramach tworzenia i funkcjonowania jednolitego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Działania podejmowane w ramach realizacji celu:

- analiza i monitorowanie środowiska lokalnego pod kątem występowania zjawiska przemocy w rodzinie.

- analiza skuteczności działań podejmowanych przez instytucje pomocowe w ramach przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- systematyczna praca Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz grup roboczych funkcjonujących w ramach jego kompetencji.

VI. ADRESACI PROGRAMU

- 1) Ofiary i sprawcy przemocy
- 2) Rodzice i opiekunowie dzieci doświadczających przemocy
- 3) Przedstawiciele instytucji pomocowych odpowiedzialnych za realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie – policjanci, pracownicy socjalni, kuratorzy sądowi, pedagodzy szkolni, nauczyciele, psychologowie, terapeuci oraz przedstawiciele służby zdrowia
- 4) Przedstawiciele stowarzyszeń, fundacji, związków wyznaniowych i kościołów oraz organizacji pozarządowych
- 5) Przedstawiciele władz lokalnych

VII. REALIZATORZY PROGRAMU

- 1) Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
- 2) Komenda Powiatowa Policji
- 3) Ośrodek Profilaktyki Rodzinnej
- 4) Ośrodek Leczenia Uzależnień „Promedica”
- 5) Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna
- 6) Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- 7) szkoły
- 8) Kościoły i związki wyznaniowe

VIII. PRZEWIDYWANE EFEKTY REALIZACJI PROGRAMU

- 1) Pogłębienie wiedzy na temat problemu przemocy w rodzinie i metod przeciwdziałania w społeczności lokalnej.
- 2) Zwiększenie skuteczności działania organów i instytucji pomocowych.
- 3) Podniesienie poziomu profesjonalizmu u pracowników instytucji zajmujących się udzielaniem pomocy w sytuacjach kryzysowych.
- 4) Zwiększenie świadomości ofiar przemocy co do istoty problemu oraz dostępności metod przeciwdziałania.
- 5) Zmniejszenie rozmiarów zjawiska przemocy w rodzinie na terenie miasta Chojnice.

IX. MONITORING I EWALUACJA

W trakcie wdrażania programu prowadzony będzie ciągły monitoring, mający na celu zakończenie wszystkich działań zgodnie z ustalonymi priorytetami. Umożliwi on wgląd w realizację podejmowanych działań ocenę jego skuteczności oraz wprowadzenie ewentualnych działań korekcyjnych. Oceny realizacji poszczególnych działań dokonywać będzie Burmistrz Miasta Chojnice oraz Rada Miejska w Chojnicach na podstawie złożonego sprawozdania przez Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Chojnicach.

Przewodniczący
Rady Miejskiej
Mirosław Janowski